

OSSKÓ JUDIT

UNOKÁINK IS LÁTNI FOGJÁK

Portrék három évtized televíziós műsoraiból

TERC

Lakóház, Hajnóczy utca, Budapest, Emődy Attilával, 1965

Ybl-díjas, Príma-díjas építész, c. egyetemi tanár. Lakóházakat, számos szociális épületet tervezett. A Rákóczi téri és a Vámház körúti vásárcsarnokok rekonstrukciójának vezető tervezője. 1963-64 között Londonban, a Chamberlin, Powell and Bon irodában a háborúban lebombázott City helyreállítási munkálataiban vett részt. 1978-ban az ottawai Carleton Egyetem vendégprofesszorává nevezték ki.

Tokár György

1933. Budapest - 2019. Budapest

Unokáink is látni fogják

Portré Tokár György építészeiről

ADÁS: 2014. AUGUSZTUS 22.

SZERKESZTŐ-MŰSORVEZETŐ: OSSKÓ JUDIT

„A világgazdasági válság idején születni, a második világháború alatt gyerekeskedni, 1956-ban diplomázni, majd a szakmát a szocializmus alatt gyakorolni mozgalmas életet jelentett.

Az Ipartervben megtanult racionális gondolkodás végigkísérte egész pályámat, megóvott a szakmai divatoktól, és az építészet tiszteletére és szolgálatára nevelt. Ezért tartom a sok díjnyertes pályázat, megépült épület és az Ybl-díj mellett a Vámház körüli Központi Vásárcsarnok rekonstrukciójának tervezését és megépítését életem egyik legfontosabb munkájának, mert sikerült Pecz Samu szellemiségét megőrizve egy olyan korszerű vásárcsarnokot létrehozni, amelyik a FIABCI, a legnagyobb Nemzetközi Ingatlan-szakértői Szövetség nagydíját is elnyerte.”*

Budapesten születtem, de a gyerekkoromat Pécelen töltöttem, ott jártam elemi iskolába is. 1944-ig éltünk Pécelen, és másfél évig Gödöllőre a Premontrei Gimnáziumba jártam. De aztán jött a háború, és kénytelenek voltunk feljönni Pestre. Az ostromot gyakorlatilag a Vámház körúton éltem meg. Az egyik nagy élményem - azóta sem láttam -, hogy a Duna teljesen be volt fagyva. Az orosz katonák létra segítségével ugyan, de átkeltek gyalog a

Dunán. Halottak, döglött állatok lepték el a környékünket. Nagy szerencse volt, hogy ilyen kemény tél volt akkor. A Ferenc József hidat úgy robbantották be, hogy a pesti szakasza állt a pillérig, a budai oldal pedig egyszerűen bebozult a Dunába. Ezt az oroszok villámgyorsan pontonhidakkal és ácsszerkezettel rendbe rakták. A Csarnok téren volt egy nagy ácstelep, mi gyerekek oda bejártunk, minket beengedtek, és onnan hordtam haza a hulladék fát tüzelőnek. A csarnok a későbbiekben is rányomta a bélyegét a további praxisomra, mert hiszen sok-sok év után a Vásárcsarnok rekonstrukciójának vezetőtervezője lettem, úgyhogy volt kellő információm a csarnokról.

A Vörösmarty Gimnázium

A Vörösmarty Gimnáziumban folytattam tanulmányaimat, amelyik egy fantasztikusan jól felszerelt iskola volt és nagyon neves tanáraink voltak. Olyan tanárok, akik közül sokan aztán műegyetemi tanárok lettek. Lőrincz Pali bácsi az ábrázolótanszék vezetője volt a Műegyetemen, ő engem a Vörösmarty Gimnáziumban a matematikára tanított. Vagy Hojnos, aki szintén ábrázolótanár volt, adjunktus a Műegyetemen. A kémia tanárunk is nemzetközi hírű

* Tokár György

MTA KFKI étterem, Budapest, 1962-64

kémikus volt. Kiváló osztályfőnökünk magyaros tanár volt - mellesleg jó barátja Radnótinak is -, úgyhogy tényleg nagyon jó tanárok voltak. Miután mindig jó volt a kézügyességem, sokat segítettem a tanároknak mindenféle manuális munkában. Eléggé jól rajzoltam, és tulajdonképpen az osztályfőnök javasolta, hogy nekem ilyen irányba kellene menni. Tehát nem volt ez egy nagy elhatározott döntés, hogy mindenáron építész akarok lenni. Az utolsó évben a gimnáziumban elég intenzíven foglalkoztak a diákokkal, nagyon figyelték, hogy kinek milyen készsége van, és ez az én esetemben is ilyen formán alakult ki aztán.

A Műegyetem

Az 50-es évek elején a Műegyetemre rengeteg hallgatót vettek fel.

Volt a kivitelezőszak, meg a tervezőszak és mind a kettőn majdnem száz fő volt a létszám.

A tervezőkaron száz és a kivitelezőkaron is körülbelül száz.

Akkor még tanítottak ott a nagyhírű, kiváló professzorok?

Igen, szerencsénk volt, mert lényegében a nagy tisztogatás 56 után történt. Engem még tanított Weichinger Károly, Csonka Pál, Reischl Antal, Rados Jenő, Pogány Frigyes, tehát a legnagyobbak. Tanított Bardon Alfréd, aki a rajzi tanszéket vezette, mintáznia meg Ohmann Béla. És ahogy mi tanultunk, az majdnem ugyanolyan volt, mint a gimnáziumban. Tehát szigorúan tankörök voltak - nevezhetjük osztálynak -, és reggeltől estig beszabályozott órarendben zajlott a tanítás. Az a szabad élet, ami most az egyetemeken van, hogy kószálnak ide-oda, összeszednek kreditpontokat, ez ismeretlen volt akkor. Az előbb említett tanárok mellett megjelentek természetesen más irányultságú oktatók is, mondjuk a városépítészet profesz-

Elektromos Művek munkásszállója, Budapest, 1969-73

szora az éppen akkor Moszkvából visszajött Perényi Imre volt, aki még magyarul se nagyon tudott, de azért a tanszéket megkapta. De ott volt Major Máté, aki építészettörténetet tanított, ő hajdanában a háború előtt is aktív kommunista volt, és neki jelentős szerepe volt a háború után az államosításban. És a párt adott neki egy tanszéket. Természetesen nyugati dolgokról szó se eshetett, a tanszékre nem jártak folyóiratok, néha elnyűtt példányokat lehetett találni a háború előtti modern építészetről, de nagyon keveset. Egyértelmű volt akkor már a szocialista-realista irányzat.

És ezt hogyan élte meg akkor az egyetemi ifjúság?

Hamar szétválnak ezek a sorok. Voltak a buzgók, akik rögtön nagyon aktívan politizáltak, de ez nem volt jellemző. Olyannyira, hogy például én nem voltam KISZ-tag, pedig ezt eléggé

forszírozták. Az előadások a szocreálról és a szovjet példákról szóltak. Kitalálták, hogy Magyarországon a klasszicizmus a haladó hagyomány. Tehát a magyar szocreál lényegében a magyar klasszicizmusnak lett a folytatása.

Milyen volt a hangulat?

Nagyon strapás dolog volt az építészkar, mert rengeteget kellett dolgozni. Rengeteget. Reggeltől késő délutánig az egyetemen voltam, majd utána minimum éjfélig mindig rajzoltam, mert hisz mi sokkal többet rajzoltunk, mint amennyit mostanában. Most már mindent számítógéppel csinálnak, lassan a kézi munka kimegy a divatból. De nekünk mindent kézzel kellett végigcsinálni, az építészettörténettől a háztervezésig mindent, rengeteg feladatunk volt. Épületszerkezetből töméntelen mennyiségű rajzot készítettünk.

Elég intenzíven sportoltam, atletizáltam a Vasasban, aminek később fontos szerepe volt éppen az egyetemi végzés utáni elhelyezkedésben. Azt lehet mondani, hogy a tanulás és a sport teljesen kitöltötte ezt az időszakot.

1956

56 áprilisában végeztünk. Az egyetemistákat nem hívták be a katonasághoz kétéves szolgálatra, mi úgy voltunk katonák, hogy az egész egyetemi időszak alatt minden nyáron egy hónapra bevonultunk. 56-ban pedig zárásképpen fél évre mentünk volna be, és lettünk volna a végén alhadnagyok. Szeptember végén vonultunk be, és minket ott ért a forradalom. Abban a percben, amikor az események elindultak, mindent teljesen lezártak, tehát nem lehetett kijönni a laktanyából, és az utolsó percig bent voltunk. Onnan hallottuk, hogy dübörögnek a

tankok, jönnek föl a Balaton felől, de minket akkor eresztettek el onnan, amikor lényegében lezajlott az egész. Akkor egyszerűen azt mondták, menjen mindenki, amerre lát. Mi Pesten laktunk, de Budán, a Pasaréti út fölött lakott egy ismerős barátom, náluk voltam néhány napig, ők adtak nekem civil ruhát. Így tudtam tulajdonképpen hazamenni. De az eredményt láttam. Láttam a szétlőtt Iparművészeti Múzeumot, ott az egész sarkot, a halott szovjet katonákat, a kilőtt tankok sorát. Mászkálni egyébként lehetett. Sokszor jöttem át az alagúton, az elején is állt egy tank, a végén is állt egy tank. Az ember végigtapogatta a falat, és át lehetett jönni az alagúton.

Fel sem merült, hogy 56 után - mint sok évfolyamtársad - elhagyd az országot?

Nálam nem merült fel, hogy elmenjek.